

Rozprawa doktorska pt.:

***MŁODOŚĆ W NAUCZANIU PAPIEŻY:
ŚW. JANA PAWŁA II, BENEDYKTA XVI I FRANCISZKA***

STRESZCZENIE

Okres młodości wyróżnia się wśród etapów życia jako czas intensywnego wzrostu osoby wpływający na całe późniejsze życie. Niniejsza dysertacja dotyczy okresu pontyfikatów Jana Pawła II, Benedykta XVI i Franciszka. To w ich okresie (ponad czterech dekad) temat młodości stawał się w Kościele coraz ważniejszy i popularniejszy.

Powyższe zainteresowanie odbywało się równocześnie z narastającymi w cywilizacji zachodniej epokowymi procesami globalizacji i sekularyzacji, które między innymi naruszyły międzypokoleniową transmisję wiary i spowodowały odchodzenie młodzieży od Kościoła. W Polsce zjawisko to przybrało w ostatnich latach charakter masowy, czyniąc ją jednym z krajów, w których sekularyzacja młodego pokolenia postępuje najszybciej.

Celem dysertacji jest analiza nauczania Jana Pawła II, Benedykta XVI i Franciszka na temat młodości i młodzieży. Autor odpowiada na następujące pytania badawcze:

- a) Jakie są biblijne podstawy nauczania o młodości?
- b) Jakie są fundamenty antropologiczne tego nauczania?
- c) Jakie są, według papieży, główne wyzwania współczesności wobec młodości?
- d) Jakie są najważniejsze procesy rozwoju życia duchowego charakterystyczne dla młodości?
- e) Jakie są najważniejsze środki dla wsparcia tego rozwoju?
- f) Jakie są różnice akcentów w nauczaniu poszczególnych papieży i z czego te różnice wynikają?

Wybrana została metoda analizy źródeł oraz porównawcza ze względu na podejmowaną w sposób zróżnicowany problematykę. Tematyka wymaga podejścia interdyscyplinarnego i dlatego w pracy oprócz teologii duchowości korzystano również z osiągnięć: biblistyki, teologii pastoralnej, filozofii, pedagogiki, czy też socjologii.

Dysertacja podzielona jest na pięć rozdziałów. Pierwszy dotyczy „podstawy” wszelkiej refleksji teologicznej, czyli słowa bożego. Drugi – „podstaw antropologicznych”, podejmując próbę opisu elementów stałych, charakterystycznych dla młodości. Rozdział trzeci opisuje „wyzwania”, czyli sytuacje i idee znacząco wpływające na duchową kondycję współczesnej młodzieży. Dla większej jasności pogrupowano je na wyzwania cywilizacyjne oraz osobowe. Rozdziały czwarty i piąty koncentrują się na rozwoju życia duchowego młodych, przedstawiając zachodzące w nim procesy i środki dla jego rozwoju.

Analizując treść nauczania papieskiego, autor dochodzi do następujących wniosków. Papieże balansują pomiędzy tym, co stałe i tym co nowe, oraz pomiędzy tym co globalne i tym co lokalne. Stałość przejawia się w kilkunastu wciąż powracających tematach. Wyraźnie nie chcą oni być „biurami statystycznymi”. Nie prezentują więc tekstów, których celem byłaby szczegółowa analiza rzeczywistości współczesnej młodzieży. Jeśli chodzi o język oraz styl komunikacji, papieże są dla młodych przede wszystkim pasterzami, ojcami i wychowawcami. Własnym przykładem pokazują, czym ma być duchowe towarzyszenie młodym. W ich języku przeważa ton pozytywny i pełen nadziei, który wyraża bliskość i szacunek do młodzieży. Zwraca

też uwagę troska papieży o uwspółcześnianie kanałów komunikacji korzystając z osiągnięć technologicznych.

Rozdział pierwszy ukazał, że nauczanie papieskie o młodości często odwołuje się do Biblii, chętniej używając Nowego Testamentu. Preferowaną figurą retoryczną jest omawianie wzorów osobowych młodych bohaterów Pisma Świętego. W rozdziale drugim wykazano że młodość w nauczaniu papieskim ma swój początek i koniec. Charakteryzuje się ona m.in.: intensywną edukacją, wejściem w świat pracy oraz interakcjami młodych z innymi pokoleniami oraz wewnątrz wspólnoty narodowej i państwowej. Papieże często używają pojęcia „młody duchem”, które jest stanem charakterystycznym nie tylko dla młodych, ale także dla Boga, Kościoła czy osób w różnym wieku. Paleta wyzwań opisanych w rozdziale trzecim, które według papieży stoją przed młodością, pokazuje że jest to wrażliwy etap życia, stający się pierwszą areną nadchodzących zmian. Wpływ tych zmian na młodzież jest niejednoznaczny i niesie ze sobą zarówno ryzyka jak i szanse. Część z opisanych wyzwań (np. materializm czy konformizm) znana jest od dawna, inne jednak (np. kult młodości lub postęp technologiczny) są fenomenami naszych czasów. W rozdziale czwartym i piątym opisany jest rozwój duchowy w młodości. Najpierw omówione zostały najważniejsze jego procesy: interioryzacja wiary poprzez nawiązanie osobistej relacji z Jezusem, pragnienie i gotowość młodych do zmieniania świata na lepsze, a także procesy związane z odkrywaniem wartości: miłości, wolności i prawdy. Aby wesprzeć ten rozwój i skierować wspomniane procesy we właściwą stronę, proponują oni środki sprawdzone przez wielowiekowe doświadczenie Kościoła. Zaliczają oni do nich: właściwe wychowanie, wartościową kulturę, kształtowanie postawy służby, życie sakramentalne, regularny kontakt z Pismem Świętym oraz szeroko rozumiane duszpasterstwo młodzieży.

Dotychczasowe opracowania przedmiotu w języku polskim, polegały przeważnie na zebraniu i opublikowaniu tekstów papieskich przemówień do młodzieży. Jeśli już poddawano je analizie, ograniczano się najczęściej do konkretnych wydarzeń (najczęściej do Światowych Dni Młodzieży) lub do konkretnego papieża. Próba nowego ujęcia w niniejszej dysertacji polega więc na systematyzacji i analizie porównawczej nauczania ostatnich trzech papieży. Nowym ujęciem jest również wybranie młodości jako jednego z przedmiotów badań, gdyż dotychczasowa literatura skupiała się prawie wyłącznie na temacie młodzieży. Zdaniem autora refleksja teologiczna nad przeżywanym przez nich okresem życia jako takim, pogłębia perspektywę. Praca uwzględnia najnowsze i ważne dla przedmiotu teksty, powstałe z okazji *Synodu Młodych* (przede wszystkim *Christus vivit*) i Światowych Dni Młodzieży w Panamie.

Możliwości i obszary zastosowania przedstawionych tutaj badań mogą być korzystne głównie dla tych, którzy na co dzień starają się towarzyszyć młodzieży w ich ogólnoludzkim i duchowym rozwoju jako wychowawcy lub duszpasterze. Tematyka przedmiotu pozostawia jeszcze duże pole do eksploracji dla kolejnych badaczy.

Doctoral dissertation:
YOUTH IN THE TEACHING OF THE POPES:
St. JOHN PAUL II, BENEDICT XVI AND FRANCIS

SUMMARY

The period of youth is distinguished among the stages of life as a time of intensive growth of a person influencing on the entire subsequent life. This dissertation concerns the period of the pontificates of John Paul II, Benedict XVI and Francis. It was during their period (over four decades) that the theme of youth became more and more important and popular in the Church.

The above-mentioned interest took place simultaneously with the epochal processes of globalization and secularization growing in Western civilization, which, inter alia, disturbed the intergenerational transmission of faith and caused young people to depart from the Church. In Poland, this phenomenon has become a mass phenomenon in recent years, making it one of the countries where the secularization of the young generation is progressing the fastest.

The aim of the dissertation is to analyze the teaching of John Paul II, Benedict XVI and Francis on the theme of youth and young people. The author answers the following research questions:

- a) What are the biblical basics of teaching about youth?
- b) What are the anthropological foundations of this teaching?
- c) What are, according to the popes, the main challenges facing youth today?
- d) What are the most important developmental processes of spiritual life characteristic of youth?
- e) What are the most important measures to support this development?
- f) What are the different emphasis in the teaching of the various popes, and where do these differences arise from?

The method of source analysis and the comparative method were chosen due to the various issues addressed. The subject matter requires an interdisciplinary approach and therefore, apart from the theology of spirituality, the work also uses the achievements of: biblical studies, pastoral theology, philosophy, pedagogy and sociology.

The dissertation is divided into five chapters. The first - concerns the "basis" of all theological reflection, that is, the word of God. The second - "anthropological foundations", attempting to describe the permanent elements characteristic of youth. The third chapter describes "challenges", i.e., situations and ideas that significantly affect the spiritual condition of contemporary youth. For greater clarity, they have been grouped into civilization and personal challenges. The fourth and fifth chapters focus on the development of the spiritual life of young people, presenting the processes and means for its development.

Analyzing the content of the papal teaching, the author comes to the following conclusions. Popes balance between the constant and the new, and between the global and the local. Consistency manifests itself in over a dozen recurring themes. They clearly do not want to be "statistical offices". Therefore, they do not present texts aimed at a detailed analysis of the reality of contemporary youth. When it comes to language and style of communication, popes are for young people first and foremost pastors, fathers, and educators. They show by their own example what the spiritual accompaniment of young people is supposed to be. Their language is positive and hopeful, which expresses closeness and respect to young people. The popes' concern to modernize communication channels using technological achievements also draws attention.

The first chapter showed that papal teaching about youth often made an appeal to the Bible, more willingly using the New Testament. The preferred rhetorical figure is to discuss the personal models of the young heroes of the Holy Scriptures. The second chapter shows that youth in papal teaching has a beginning and an end. It is characterized by, among others: intensive education, entering the world of work and interaction of young people with other generations and within the national and state community. Popes often use the term "young in spirit", which is a state characteristic not only of young people, but also of God, the Church and people of all ages. The palette of challenges described in chapter three that, according to the popes, face youth, shows that it is a sensitive stage in life, becoming the first arena of upcoming changes. The impact of these changes on young people is ambiguous and brings with it both risks and opportunities. Some of the described challenges (e.g., materialism or conformism) have been known for a long time, while others (e.g., the cult of youth or technological progress) are phenomena of our times. In the fourth and fifth chapters, spiritual development in youth is described. First, the most important processes are discussed: the interiorization of faith by establishing a personal relationship with Jesus, the desire and readiness of young people to change the world for the better, as well as processes related to discovering the values of love, freedom, and truth. To support this development and direct these processes in the right direction, they propose measures proven by the centuries-old experience of the Church. They include: proper education, valuable culture, shaping the attitude of service, sacramental life, regular contact with the Holy Bible and the broadly understood youth ministry.

To date, studies of the subject in Polish have mainly consisted in collecting and publishing the texts of papal speeches to young people. If they were analyzed, they were usually limited to specific events (most often World Youth Day) or to a specific pope. An attempt at a new approach in this dissertation consists, therefore, in the systematization and comparative analysis of the teaching of the last three popes. Another new approach is the choice of youth as one of the subjects of research, as the current literature has focused almost exclusively on the topic of youth. According to the author, theological reflection on the period of their lives as such deepens the perspective. The work takes into account the latest and important texts for the subject, created on the occasion of the Synod of Young People (especially *Christus vivit*) and the World Youth Day in Panama.

The possibilities and areas of application of the research presented here can be advantageous mainly for those who every day try to accompany young people in their general human and spiritual development as educators or pastors. The subject matter of the object leaves a lot of space for further researchers to explore.